

نحوه مواجهه جوانان ایرانی با ارزش‌های فرهنگی غرب: از

استحکام هویتی تا مقاومت فرهنگی

محمودرضا رهبرقازی^۱، زهرا صادقی نقدعلی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۲۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۰۸

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۹/۱۳ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۴/۰۱

فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، دوره بیست و هشتم، شماره ۱۰۶، بهار ۱۴۰۴

20.1001.1.1735501.1404.28.106.3.3

چکیده

این پژوهش با هدف فهم تأثیرات ارزش‌های غربی بر جوانان شهر تبریز و تحلیل ابعاد و سطوح مختلف ارزش‌های غربی انجام شده است. روش تحقیق به کاررفته در این مطالعه کیفی و بر مبنای نظریه داده‌بنیاد و با رهیافت ساخت‌گرایانه چارمرزی بوده است. شیوه گردآوری داده‌ها از نوع مصاحبه عمیق و با سؤالات نیمه‌ساختاریافته بود که در این راستا، ۲۱ نفر از جوانان شهر تبریز مورد تحلیل قرار گرفتند. در این راستا، یافته‌ها نشان می‌دهد که ارزش‌های غربی در ابعاد فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی تأثیرگذار بوده و در سطوح مختلف فردی، گروهی و اجتماعی به تغییرات رفتاری و هویتی جوانان منجر شده‌اند. عوامل شکل‌گیری این پدیده شامل جهانی‌شدن، تکنولوژی و تحولات اقتصادی، فرهنگی و نظام خانواده بوده است که از ریشه‌های فلسفی، تاریخی و ساختاری غربی نشأت گرفته‌اند. جوانان در مواجهه با این ارزش‌ها از پنج راهبرد مختلف یعنی از پذیرش گزینشی تا رد و مقاومت استفاده می‌کنند. انتخاب این راهبردها تحت تأثیر عواملی چون هویت ملی، آموزه‌های دینی، خانواده، سطح تحصیلات، نظام آموزشی و فرهنگ سیاسی قرار داشته است. سرانجام، نتایج نشان می‌دهد که پیامدهای این مواجهه به صورت مثبت، منفی و ترکیبی بروز یافته و تأثیرات مختلفی بر هویت فرهنگی، تعاملات اجتماعی و سبک زندگی جوانان داشته است.

واژگان کلیدی:

ارزش‌های غربی، مقاومت فرهنگی، جهانی‌شدن، راهبردها، جوانان

^۱ دانشیار، گروه علوم سیاسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران (نویسنده مسئول) رایانامه:

m.rahbarqazi@uma.ac.ir

^۲ فارغ‌التحصیل دکتری، گروه علوم سیاسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه:

z.sadeghei@gmail.com

۱- مقدمه و بیان مسأله

۱-۱- مقدمه موضوع

در عصر حاضر، روند جهانی‌شدن و پیشرفت فناوری‌های ارتباطی به‌طور گسترده‌ای بر جوامع مختلف تأثیر گذاشته است (قنبری و همکاران، ۱۴۰۰؛ شهرام‌نیا و خانی، ۱۳۹۱). جهانی‌شدن به معنای گسترش روابط اقتصادی، فرهنگی و سیاسی در مقیاس جهانی است که موجب ارتباط و تعامل بین کشورهای مختلف و به‌ویژه بین کشورهای غربی و غیرغربی شده است. این فرآیند باعث شده است که ارزش‌ها، فرهنگ‌ها و شیوه‌های زندگی از یک نقطه به نقطه دیگر منتقل شوند که این موضوع به‌ویژه با توجه به سرعت بالای تبادل اطلاعات و رسانه‌ها، بیش‌ازپیش مشهود است (مجیدی و همکاران، ۱۳۹۸). یکی از نتایج بارز این جهانی‌شدن، افزایش نفوذ ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی غربی در کشورهای غیرغربی است. ارزش‌های غربی که شامل اصولی چون فردگرایی، آزادی‌های فردی و فرهنگ مصرف‌گرایی می‌شود، به تدریج در میان جوامع مختلف به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه و در حال تغییر، بسط یافته‌اند. این نفوذ از طریق رسانه‌ها، فناوری‌های نوین و شبکه‌های اجتماعی به سرعت در حال گسترش است، به‌ویژه در میان نسل‌های جوان به دلیل برخورداری از دسترسی بیشتر به منابع اطلاعاتی و ارتباطی، تأثیرگذاری بیشتری دارد (Christensen & Kowalczyk, 2017؛ بنابراین، مواجهه با ارزش‌های غربی، به‌ویژه در جوامع غیرغربی، به یکی از مسائل کلیدی در تحلیل تغییرات فرهنگی و اجتماعی تبدیل شده است.

۱-۲- ضرورت موضوع

تحقیق درباره علل و پیامدهای مواجهه جوانان با ارزش‌های غربی در ایران به چند دلیل عمده یک امر ضروری محسوب می‌شود. نخستین دلیل، تأثیرات فرهنگی و اجتماعی این مواجهه بر روی هویت جوانان ایرانی است. جوانان به‌عنوان نسل آینده، در برابر جریان‌های جهانی و فرهنگی قرار دارند که می‌تواند به شکل‌گیری یا تغییر هویت‌های ملی و مذهبی آن‌ها منجر شود. حال، بررسی این پدیده به ما کمک می‌کند تا بفهمیم چگونه جوانان می‌توانند بین ارزش‌های سنتی و مدرن تعادل برقرار کنند و چه چالش‌هایی در این مسیر با آن‌ها مواجه هستند؛ بنابراین، شناخت عمیق‌تر این پدیده می‌تواند به سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان کمک کند تا راهکارهای مناسبی برای مدیریت این چالش‌ها اتخاذ کنند. سومین دلیل، ضرورت پذیرش یا رد این ارزش‌ها در چارچوب فرهنگی و دینی ایران است و بررسی این موضوع می‌تواند به ما نشان دهد که چگونه جوانان به ارزش‌های غربی پاسخ می‌دهند و این پاسخ‌ها چه تأثیری بر دین و فرهنگ ملی و غیره خواهد گذاشت. درنهایت،

به‌دست آوردن فهمی جامع از علل و پیامدهای مواجهه جوانان با ارزش‌های غربی می‌تواند به تقویت روابط بین‌نسلی و پیشگیری از بحران‌های فرهنگی کمک کند و بنابراین، انجام تحقیقات در این زمینه نه تنها از منظر علمی، بلکه از منظر اجتماعی، سیاسی و فرهنگی نیز اهمیت ویژه‌ای دارد.

۱-۳- اهمیت موضوع

درک دقیق از نحوه مواجهه و تأثیرات ارزش‌های غربی بر جوامع مختلف، به‌ویژه در کشورهای غیرغربی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این تحلیل به پژوهشگران و سیاست‌گذاران کمک می‌کند تا بتوانند به بررسی جنبه‌های مختلف این پدیده بپردازند و راهبردهای مؤثری برای سازگاری با این تغییرات فرهنگی و اجتماعی طراحی کنند، به‌طوری‌که در عین پذیرش و استفاده از فرصت‌های جدید، نسبت به از دست دادن هویت فرهنگی و اجتماعی بومی کشور نیز جلوگیری کنند. همچنین، اهمیت این تحقیق به دلیل موقعیت خاص کشور در تقاطع فرهنگی و جغرافیایی جهانی و همچنین درگیری‌های فرهنگی و اجتماعی مرتبط با جهانی‌شدن و مدرنیته در کشور است. جوانان ایرانی، به‌عنوان نسل آینده کشور، در معرض تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم ارزش‌های غربی قرار دارند که این مواجهه می‌تواند تأثیرات عمیقی بر هویت فرهنگی، رفتارها و نگرش‌های آنان داشته باشد و به همین دلیل مطالعه در این زمینه می‌تواند اهمیت زیادی داشته باشد.

۱-۴- مسأله اصلی

هدف اصلی این تحقیق، بررسی نحوه مواجهه جوانان ایرانی با ارزش‌های غربی و تحلیل ابعاد و سطوح مختلف این مواجهه است. این پژوهش به دنبال شناسایی عوامل شکل‌گیری و ریشه‌های این پدیده، تحلیل راهبردهای مواجهه و ارزیابی پیامدهای مثبت، منفی و ترکیبی احتمالی آن می‌باشد. در این راستا، اهداف اصلی این پژوهش عبارت‌اند از:

۱. فهم ریشه‌های گسترش ارزش‌های غربی در میان جوانان
۲. فهم عوامل مؤثر بر شکل‌گیری و نفوذ ارزش‌های غربی در میان جوانان
۳. فهم مفهوم، ابعاد و سطوح ارزش‌های غربی در میان جوانان
۴. فهم راهبردهای جوانان هنگام مواجهه با ارزش‌های غربی
۵. فهم عوامل مداخله‌گر بر انتخاب راهبردهای جوانان
۶. فهم پیامدهای مثبت، منفی و احتمالاً ترکیبی مواجهه با ارزش‌های غربی در میان جوانان

۱-۵- نحوه سازمان‌دهی مقاله

در این پژوهش، ابتدا به مرور ادبیات پژوهش پرداخته شده است که شامل مرور تجربی بر پیشینه‌های داخلی و خارجی و همچنین ادبیات نظری می‌باشد. سپس، روش تحقیق

مورد استفاده در این پژوهش مورد بررسی قرار خواهد گرفت. پس از آن، در بخش یافته‌ها، نتایج به دست آمده از داده‌ها و اطلاعات جمع‌آوری شده، مطرح می‌شود. نهایتاً در قسمت نتیجه‌گیری، یافته‌های پژوهش با استفاده از نظریه‌های مرتبط تحلیل شده و سرانجام راهکارها و توصیه‌های سیاستی برای حل مشکلات موجود در راستای موضوع پژوهش ارائه خواهد شد.

۲- ادبیات موضوع و پیشینه

۲-۱- ادبیات نظری

برای درک تأثیرات عمیق و گسترده نفوذ ارزش‌های غربی در جوامع مختلف، بررسی نظریات متنوعی که به تحلیل این پدیده می‌پردازند ضروری است. در این راستا، نظریه امپریالیسم فرهنگی نوام چامسکی^۱ (۲۰۱۶) به تحلیل چگونگی نفوذ قدرت‌های فرهنگی و رسانه‌ای غربی بر دیگر فرهنگ‌ها و جوامع می‌پردازد. طبق این نظریه، قدرت‌های فرهنگی غربی از طریق رسانه‌ها، تبلیغات و محصولات فرهنگی به صورت نظام‌مند تلاش می‌کنند تا ارزش‌ها، نهادها و سبک‌های زندگی خود را به سایر کشورها تحمیل کنند. این فرآیند نه تنها منجر به تضعیف و نادیده گرفتن فرهنگ‌های محلی می‌شود، بلکه موجب شکل‌گیری نابرابری‌های فرهنگی و اقتصادی نیز می‌گردد. چامسکی معتقد است که این نوع امپریالیسم، بیشتر از طریق نرم‌افزارهای فرهنگی و رسانه‌ای عمل می‌کند تا از طریق مداخله‌های نظامی یا سیاسی. از سوی دیگر، نظریه تقابل فرهنگی ساموئل هانتینگتون^۲ (۲۰۲۰) به تحلیل تنش‌ها و درگیری‌های فرهنگی میان تمدن‌های مختلف می‌پردازد. بر اساس این نظریه، با پایان یافتن دوران جنگ‌های ایدئولوژیک و شروع عصر جهانی‌شدن، درگیری‌های اصلی به جای رقابت‌های سیاسی و اقتصادی، به تقابل‌های فرهنگی و تمدنی تغییر می‌کند. هانتینگتون معتقد است که تمدن‌های مختلف با ارزش‌ها، باورها و هنجارهای فرهنگی متضاد، به‌ویژه میان تمدن‌های غربی و غیرغربی، به‌طور فزاینده‌ای در تضاد و تعارض خواهند بود. این تقابل‌ها به‌ویژه در زمینه‌های مذهبی و فرهنگی خود را نمایان می‌کند و می‌تواند منجر به تنش‌ها و درگیری‌های بین فرهنگی شود.

از دیدگاهی دیگر، نظریه جهانی‌شدن آنتونی گیدنز^۳ (۲۰۱۱) نیز به بررسی فرآیند جهانی شدن و تأثیر آن بر فرهنگ‌ها و جوامع می‌پردازد. بر اساس این نظریه، جهانی‌شدن به معنای

^۱.Chomsky

^۲.Huntington

^۳.Giddens

افزایش ارتباطات و تعاملات بین‌المللی است که به نوبه خود موجب تحولات عمیق در ساختارهای اجتماعی و فرهنگی جوامع مختلف می‌شود. گیدنز معتقد است که این فرآیند باعث می‌شود که ارزش‌ها، نهادها و شیوه‌های زندگی غربی به سرعت به سایر مناطق جهان منتقل شود و در نتیجه، تغییرات فرهنگی و اجتماعی قابل توجهی در این جوامع به وجود آید. این تغییرات می‌توانند هم به سمت همگن‌سازی فرهنگی و هم به سمت ایجاد تنوع‌های جدید فرهنگی و اجتماعی حرکت کنند. سرانجام، بودریار^۱ (۲۰۲۰) با تحلیل این موضوع از زاویه‌ای دیگر به نقد و بازاندیشی در مورد نحوه درک و تجربه واقعیت در دنیای معاصر می‌پردازد. بودریار معتقد است که در عصر پسامدرن، مرز بین واقعیت و نمایش آن به‌طور فزاینده‌ای مبهم شده است. او به مفهوم «شبیه‌سازی» اشاره می‌کند که به معنای تولید و مصرف تصاویری است که به جای نشان دادن واقعیت، خود به نوعی واقعیت ساخته‌شده تبدیل شده‌اند. در این چارچوب، ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی غربی به‌جای اینکه به‌طور مستقیم به جوامع دیگر منتقل شوند، از طریق نمایش‌ها و رسانه‌ها بازنمایی می‌شوند، به‌گونه‌ای که این نمایش‌ها به‌مرور جایگزین واقعیت‌های محلی و سنتی می‌شوند.

در راستای نظریه‌پردازان غربی، محققان مختلف اسلامی نیز به بحث و تحلیل نفوذ ارزش‌های جهانی و غربی در درون کشورهای اسلامی پرداخته‌اند. برای مثال، در نظریه فرهنگ و هویت در عصر جهانی‌شدن، آصف بیات (۲۰۲۱) به تحلیل تأثیر جهانی‌شدن بر هویت‌های فرهنگی اسلامی می‌پردازد و بررسی می‌کند که چگونه فرآیندهای جهانی‌شدن به تغییر یا تهدید هویت‌های فرهنگی محلی و اسلامی منجر می‌شود. بیات معتقد است که در مواجهه با نفوذ فرهنگ‌های خارجی، جوامع اسلامی تلاش می‌کنند تا هویت‌های فرهنگی خود را بازسازی و محافظت کنند. همچنین، نظریه شرق‌شناسی^۲ ادوارد سعید (۲۰۲۳) یکی از مهم‌ترین نقدهای فرهنگی و اجتماعی در زمینه مطالعات پسااستعماری است. سعید در این نظریه استدلال می‌کند که غرب به‌ویژه از طریق علوم انسانی، ادبیات و هنر، تصویری خاص از شرق، به‌ویژه خاورمیانه و جهان اسلام، ایجاد کرده که این تصویر نه بر اساس واقعیت‌های عینی، بلکه بر اساس پیش‌فرض‌ها و تخیلات غربی درباره "دیگری" شرقی بوده است. این تصویرسازی که سعید آن را "شرق‌شناسی" می‌نامد، به وسیله‌ای برای تسلط فرهنگی، اقتصادی و سیاسی غرب بر جوامع شرقی تبدیل شده است. در این راستا، سعید معتقد است که این فرآیند شرق‌شناسی نه تنها به تحریف و تحقیر فرهنگ‌های شرقی و اسلامی منجر

^۱. Baudrillard

^۲. Orientalism

شده، بلکه به تثبیت قدرت غربی‌ها و مشروعیت‌بخشی به استعمار و کنترل این مناطق نیز کمک کرده است. درواقع، شرق‌شناسی به غرب این امکان را داده که خود را به‌عنوان مرجع قدرت و دانش معرفی کند و جوامع شرقی را به‌عنوان "دیگری" غیرمتمدن و نیازمند هدایت نشان دهد.

درمجموع، نظریات مختلف در زمینه تأثیر ارزش‌های غربی و جهانی‌شدن بر فرهنگ‌ها و جوامع نشان‌دهنده تأثیرات عمیق و چندجانبه این پدیده‌ها هستند. نظریه‌های امپریالیسم فرهنگی نوام چامسکی و تقابل فرهنگی ساموئل هانتینگتون بر نفوذ قدرت‌های غربی و تنش‌های فرهنگی میان تمدن‌ها تمرکز دارند، درحالی‌که نظریات جهانی‌شدن بودریار و آنتونی گیدنز به ترتیب بر روند همسان‌سازی و تغییرات فرهنگی ناشی از جهانی‌شدن تأکید می‌کنند. همچنین، تحلیل‌های اسلامی ازجمله نظریه‌های آصف بیات و ادوارد سعید به بررسی چالش‌ها و استراتژی‌های جوامع اسلامی در مواجهه با این نفوذها و فشارها پرداخته و راهکارهایی برای حفظ هویت‌های فرهنگی و مذهبی ارائه می‌دهند. این مجموعه نظریات به درک پیچیدگی‌های تعاملات فرهنگی و جهانی‌شدن و تأثیرات آن‌ها بر فرهنگ‌های محلی کمک می‌کند و ضرورت توجه به تعاملات متقابل میان فرهنگ‌های جهانی و محلی را نمایان می‌سازد.

۲-۲- پیشینه پژوهش

جدول ۱. ادبیات تجربی پژوهش

نویسندگان - روش استفاده‌شده	اهداف و یا سؤالات اصلی	مهم‌ترین یافته‌ها
قنبری برزبان و همکاران (۱۳۹۱) روش کمی و پیمایشی	تبیین میزان پذیرش یا مقاومت در برابر ارزش‌های جهانی‌شدن در میان عرب‌زبانان خوزستان	متغیرهای احساس برابری و احساس عدالت قومی و عناصر انسان‌گرایی، رسانه‌های خارجی و تحصیلات متغیرهای مهم و مؤثر در پذیرش ارزش‌های جهانی است.
همتی و همکاران (۱۳۹۴)	تبیین رابطه معنویت در محیط کار و ابعاد سه‌گانه آن (کار معنی‌دار، حس همبستگی با دیگران و همسویی با ارزش‌های سازمانی) با عزت‌نفس سازمانی کارکنان	نتایج تحقیق بیانگر رابطه معنی‌دار ابعاد سه‌گانه معنویت در محیط کار و عزت‌نفس سازمانی است.

شیرودی و شیرودی (۱۳۹۷) روش توصیفی- تحلیلی	ریشه‌یابی چالش غرب‌گرایی جوانان کشورهای اسلامی	در پژوهش حاضر پس از بررسی سیر تاریخی جریان غرب‌گرایی در ایران و ترکیه، عوامل سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی غرب‌زدگی و پیامدهای جدایی دین و فرهنگ در جامعه و عملکرد غرب در این زمینه تشریح شده است.
زورودی کنگانی (۱۳۹۸) روش توصیفی- تحلیلی	شناسایی بازتاب تمدن غربی در کشورهای جهان اسلام و موضوع بازگشت به خویشتن	غرب‌زدگی از هرچه سنتی و شرقی است، بیزار است، اما بازگشت به خویشتن پاسخی به جریان غرب‌گرایی و غرب‌زدگی به شمار می‌رود. نهضت بازگشت به خویشتن در راه مقابله با غرب‌گرایی و غرب‌زدگی، بر ضرورت بقای نظام ارزشی اسلام، توانایی اسلام در اداره حکومت و اقتباس مثبت از تکنولوژی و دانش غرب تأکید می‌کند.
قاندامینی و همکاران (۱۴۰۰)	بررسی تأثیر ارزش‌های فرهنگی بر رفتارهای انحرافی در محیط کار از طریق سرمایه‌های روان‌شناختی و سرمایه اجتماعی	ارزش‌های فرهنگی از طریق سرمایه‌های روان‌شناختی و سرمایه اجتماعی باعث کاهش رفتارهای انحرافی در محیط کار می‌شود.
آزادواری و همکاران (۱۴۰۲) روش کمی و پیمایشی	ارزیابی رابطه شبکه‌های اجتماعی با هویت انقلابی	یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که در معرض شبکه‌های اجتماعی قرار گرفتن رابطه‌ای مثبت با گرایش به ارزش‌های مدرن و رابطه منفی با هویت انقلابی دارد
یوسف‌پور و خوراکیان (۱۴۰۲)	بررسی تفاوت‌های نسلی در ارزش‌های فردی محیط کار در ایران	نسل جوان، قدرت، موفقیت و لذت‌گرایی را بر هم‌نوایی و سنت ترجیح می‌دهند.
حدادی بابادی (۱۴۰۲)	بررسی علل نفوذ ارزش‌های جهانی و غربی در بین جوانان شهر اهواز	با افزایش نگرش مثبت نسبت به فرآیند جهانی‌شدن، نفوذ

مؤلفه‌های فرهنگی جامعه پست‌مدرن در جامعه نیز بیشتر می‌شود.	روش کمی	
باورها، ویژگی‌های شخصیتی، ویژگی‌های شناختی، مصلحت‌سازمانی و بروز خطا و درک آن، از شرایط علی ایجادکننده بخشش در محیط کار هستند.	طراحی الگوی بخشش در محیط کار با استفاده از رویکرد ترکیبی	منصوری و همکاران (۱۴۰۳)
نویسنده بر این نکته تأکید می‌کند که ناکارآمدی این دولت‌ها در حل معضلات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی موجب روی‌آوری مردم به ایدئولوژی‌های اسلامی شده است.	تحلیل پیچیدگی‌های بیداری اسلامی و تأثیر آن بر ساختار سیاسی و اجتماعی کشورهای عربی	خوری (۲۰۱۶) روش توصیفی-تحلیلی
نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که جوانان مسلمان در مادرید و پاریس علی‌رغم وجود تنوع در تجارب فرهنگی، در تلاش‌اند تا هویت خود را با توجه به پیشینه فرهنگی و مذهبی خود بازتعریف کنند.	با توجه به تضادهای موجود در نگرش‌های سنتی و مدرن، این مقاله به تحلیل دلایل احتمال تمایل به سنت‌گرایی در میان جوانان اروپایی می‌پردازد	اسوری مایر (۲۰۲۱) روش کمی
مقاومت‌های روزمره، هرچند ممکن است در مقیاس بزرگ به نظر نرسند، اما نقشی اساسی در حفظ هویت و ادغام اجتماعی جوانان مسلمان ایفا می‌کنند. این نوع مقاومت می‌تواند شامل اقداماتی از قبیل ابراز هویت فرهنگی، ایجاد شبکه‌های اجتماعی حمایتگر و مقابله با تصورات منفی عمومی باشد	تحلیل مقاومت‌ها و واکنش‌های جوانان مسلمان نسبت به ارزش‌های تبعیض‌آمیز و نژادپرستی در کشورهای غربی	الفسن و سندبرگ (۲۰۲۲) روش کیفی

وجه نوآوری مقاله حاضر نسبت به مطالعات پیشین:

به‌طور خاص، این پژوهش به چندین ویژگی برجسته می‌پردازد که آن را از تحقیقات گذشته متمایز می‌کند: اولاً، این پژوهش با تمرکز بر دلایل چندلایه گسترش ارزش‌های غربی در

جامعه ایرانی، به بررسی هم‌زمان ابعاد فردی، اجتماعی و فرهنگی این پدیده پرداخته است، درحالی‌که بسیاری از مطالعات پیشین تنها به یکی از این ابعاد توجه داشته‌اند. دوم اینکه، این پژوهش تأثیرات مختلف ورود ارزش‌های غربی به محیط کار را موردبررسی قرار می‌دهد. این جنبه نوآورانه، پژوهش حاضر را قادر می‌سازد تا از دریچه‌ای دقیق‌تر به بررسی چالش‌های ناشی از پذیرش و مقاومت در برابر ارزش‌های غربی بپردازد. چهارم اینکه، در این تحقیق چارچوب نظری جدیدی پیشنهاد شده که می‌تواند به‌عنوان مبنایی برای سیاست‌گذاری‌های فرهنگی و شغلی در راستای مدیریت تأثیرات جهانی‌شدن فرهنگی استفاده شود. سرانجام، در این پژوهش از رویکرد کیفی و روش نظریه داده‌بنیاد ساخت‌گرایانه استفاده شده که امکان استخراج عمیق‌تر و دقیق‌تر الگوها و مضامین موجود در تجربه‌های افراد را فراهم می‌کند. این روش‌شناسی نوآورانه برای تحلیل پیچیدگی‌های فرهنگی و اجتماعی به کار گرفته شده و برای مطالعات تطبیقی در این حوزه نیز می‌تواند مؤثر باشد. به‌این‌ترتیب، این پژوهش با ترکیب نتایج کیفی و ارائه پیشنهادات کاربردی، پل ارتباطی مؤثری بین نظریه و عمل در حوزه مطالعات فرهنگی و اجتماعی فراهم آورده و دیدگاهی نوین و ویژه نسبت به تأثیرات ارزش‌های غربی در ایران ارائه می‌دهد.

۳- روش تحقیق

۳-۱- نوع تحقیق

نوع تحقیق پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های کاربردی است.

۳-۲- استراتژی کلی تحقیق

این پژوهش به روش کیفی و با استفاده از رویکرد نظریه داده‌بنیاد و رهیافت ساخت‌گرایانه چارمز و با استراتژی استفهامی انجام شده است تا به فهم عمیق‌تری از تأثیرات ارزش‌های غربی بر جوانان ایرانی دست یابد. رهیافت نظریه‌سازی ساخت‌گرایانه چارمز^۱ به تحلیل داده‌ها از طریق نگاهی ساختاری و تفسیری می‌پردازد و این روش به‌طور خاص به تأکید بر درک و تفسیر معانی و تجارب فردی از طریق داده‌های کیفی توجه دارد. برخلاف روش‌های سنتی‌تر گراند تئوری، رهیافت چارمز بیشتر بر روی نظریه‌پردازی مبتنی بر داده‌های جمع‌آوری شده از طریق مصاحبه‌ها و مشاهدات تمرکز می‌کند و به تفسیر فعالانه داده‌ها و ساختن نظریه‌هایی که به دنیای اجتماعی و تجربیات فردی نزدیک‌تر است، توجه دارد. این روش به

1. Charmaz

پژوهشگران اجازه می‌دهد تا الگوهای نظری جدیدی را با در نظر گرفتن ساختارهای اجتماعی و معانی درون آن‌ها کشف کنند.

۳-۳- تعریف مفاهیم یا متغیرها

ارزش‌های غربی: ارزش‌های غربی به مجموعه‌ای از اصول، باورها و استانداردهای اخلاقی، فرهنگی و اجتماعی گفته می‌شود که در جوامع غربی رواج دارند و عمدتاً از سنت‌های فلسفی، مذهبی و سیاسی این جوامع نشأت گرفته‌اند. این ارزش‌ها معمولاً شامل مفاهیمی مانند فردگرایی، حقوق بشر، آزادی‌های مدنی، دموکراسی، برابری، سکولاریسم و حاکمیت قانون می‌شوند. در برابر این ارزش‌ها، معمولاً ارزش‌های سنتی، مذهبی و جمع‌گرایانه قرار می‌گیرند که بیشتر در جوامعی با هویت‌های فرهنگی و دینی قوی دیده می‌شوند و بر اولویت جامعه بر فرد، تبعیت از اصول اخلاقی دینی و حفظ سنت‌ها تأکید دارند (Inglehart and Welzel, 2005: 135-146). این تقابل در بسیاری از موارد به تغییرات در هویت‌های فرهنگی و اجتماعی و تلاش برای انطباق یا مقاومت در برابر ارزش‌های غربی منجر شده است. از طرف دیگر، در تعریف نظری، ارزش‌های غربی به‌عنوان محصول تاریخی تحولاتی مانند رنسانس، عصر روشنگری و انقلاب‌های صنعتی و سیاسی در اروپا در نظر گرفته می‌شوند. این ارزش‌ها با تأکید بر عقلانیت، پیشرفت، آزادی‌های فردی به‌نوعی استانداردهای جهانی تبدیل شده‌اند که بسیاری از جوامع دیگر نیز به آن‌ها جذب شده یا به تأثیرات آن‌ها واکنش نشان داده‌اند (Huntington, 1996: 68-72).

۳-۴- روش‌های گردآوری داده‌ها

داده‌های این تحقیق از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته، گردآوری شده است. مصاحبه‌ها به‌صورت چهره‌به‌چهره و با استفاده از راهنمای مصاحبه‌ای که بر اساس اهداف پژوهش تدوین شده بود، انجام گرفت.

۳-۵- روش‌های تحلیل داده‌ها

تحلیل داده‌ها با استفاده از کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام شد. در مرحله کدگذاری باز، داده‌های مصاحبه‌ها به واحدهای کوچک معنایی تجزیه شدند و کدهای اولیه استخراج شدند. سپس در مرحله کدگذاری محوری، این کدها بر اساس مفاهیم اصلی دسته‌بندی شده و ارتباطات میان آن‌ها شناسایی شد. در نهایت، در مرحله کدگذاری انتخابی، مفاهیم اصلی با یکدیگر ترکیب شده و نظریه‌ای جامع و منسجم از داده‌ها استخراج شد.

۳-۶- جامعه و نمونه

با توجه به استفاده از روش کیفی، در این پژوهش به‌جای جامعه از میدان تحقیق استفاده شده است. میدان تحقیق این پژوهش جوانان شهر تبریز بود که ۲۱ نفر از آن‌ها

به‌عنوان نمونه انتخاب‌شده و مورد مطالعه قرار گرفتند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش از نوع نظری و روش گلوله‌برفی بوده است که پس از رسیدن به اشباع نظری گردآوری داده‌ها از پاسخگویان متوقف شد.

جدول ۱. اطلاعات جمعیت‌شناسی مشارکت‌کنندگان در تحقیق

متغیر	طبقه‌بندی	فراوانی
جنسیت	دختر	۱۲
	پسر	۹
سن	۱۸-۲۱	۹
	۲۲-۲۵	۸
	۲۶-۲۷	۴
میزان تحصیلات	دیپلم	۶
	دانشجوی کارشناسی	۴
	کارشناسی	۶
	دانشجوی کارشناسی ارشد	۳
	کارشناسی ارشد	۲

۳-۷- روایی و پایایی ابزار جمع‌آوری اطلاعات

به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات در طی فرایند پژوهش از چند سؤال کلی استفاده‌شده بود که عبارت بودند از: ارزش‌های غربی را چگونه تعریف و درک می‌کنید؟ چه عواملی را به‌عنوان ریشه‌های نفوذ ارزش‌های غربی در جامعه ایرانی مطرح می‌کنید؟ چه دلایلی باعث شده ارزش‌های غربی در میان جوانان ایرانی گسترش یابد؟ چه راهبردها یا واکنش‌هایی را برای مواجهه با ارزش‌های غربی در بین جوانان ایرانی مشاهده کرده‌اید؟ پیامدهای گسترش ارزش‌های غربی در میان جوانان ایرانی چه بوده است؟ البته در حین مصاحبه، سؤالات مختلفی نیز بین مشارکت‌کنندگان و مصاحبه‌کننده به‌منظور فهم عمیق‌تر موضوع مطرح می‌شد. برای اعتبارسنجی داده‌ها، از روش‌های مثلث‌سازی^۱ و بررسی مشارکتی استفاده شد. مثلث‌سازی از طریق مقایسه یافته‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها با نتایج سایر مطالعات مرتبط انجام شد. همچنین، نتایج اولیه به برخی از شرکت‌کنندگان بازخورد داده شد تا از

^۱triangulation

صحت و دقت آن اطمینان حاصل شود. علاوه بر این، از تحلیل همکاران و متخصصان حوزه‌های مرتبط برای افزایش دقت و اطمینان از صحت نتایج بهره گرفته شد.

۳-۸- مراحل انجام و به‌کارگیری روش

در این پژوهش، ابتدا مسئله و اهداف مرتبط با تأثیر مواجهه با ارزش‌های غربی بر جوانان مشخص و سپس با انتخاب رویکرد کیفی و رهیافت ساخت‌گرایانه چارمز، داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته گردآوری شدند. تحلیل داده‌ها با روش تحلیل محتوای کیفی انجام و کدهای اصلی استخراج گردید. برای اطمینان از اعتبار یافته‌ها، از بازبینی همکاران و مثلث‌سازی استفاده شد و درنهایت، با توجه به تحلیل‌ها، نتیجه‌گیری‌های علمی و پیشنهادات کاربردی برای مدیریت این تأثیرات ارائه شد.

۴- یافته‌های تحقیق

در این مقاله، پس از انجام مصاحبه‌ها و پیاده‌سازی آن‌ها، مراحل کدگذاری به انجام رسید. کدهای طبقاتی به‌دست‌آمده شامل گروهی از کدهای کانونی و مجموعه‌ای از کدهای نظری است که از مصاحبه‌ها و نقل‌قول‌های مشارکت‌کنندگان استخراج شده‌اند. به دلیل محدودیت در حجم و تعداد کلمات مقاله، امکان اشاره به تمامی این کدها و مصاحبه‌ها برای مستند کردن کدهای نظری و کانونی وجود نداشت، بنابراین در تحلیل هر طبقه، فقط به برخی از مصاحبه‌های برجسته پرداخته شده است.

کد نظری ۱: پدیده ارزش‌های غربی:

مفهوم پدیده ارزش‌های غربی: مفهوم ارزش‌های غربی در جامعه ایرانی شامل پذیرش و تطابق با ارزش‌ها، رفتارها و فرهنگ‌های غربی است. این ارزش‌ها به‌عنوان بخشی از فرایند جهانی شدن، به‌تدریج در میان جوانان ایرانی نفوذ کرده‌اند و به تغییرات عمیقی در نگرش‌ها و رفتارهای آن‌ها منجر شده‌اند و حتی ورود ارزش‌های غربی به تغییر در شیوه‌های کاری و تقاضا برای مهارت‌های خاص منجر شده است. جوانان با گرایش به غرب‌گرایی، به‌نوعی پذیرش فرهنگ غربی را به‌عنوان معیار و الگو در زندگی خود انتخاب کرده‌اند که این امر در سبک زندگی، تفکرات اجتماعی و حتی در زمینه‌های فرهنگی و اقتصادی آنان تأثیرگذار بوده است. در این روند، هویت فرهنگی یکی از اصلی‌ترین مفاهیم مرتبط با ارزش‌های غربی است که تحت تأثیر فرهنگ غربی، دستخوش تغییراتی شده است. جوانان با مواجهه با فرهنگ غربی، با چالشی در زمینه حفظ یا تغییر هویت فرهنگی و ملی خود روبرو شده‌اند. درنهایت،

مدرنیته به‌عنوان یک جنبه دیگر از مفهوم ارزش‌های غربی، نشان‌دهنده تمایل به مدرن شدن و نوگرایی در مقایسه با سنت‌های پیشین است. مدرنیته، شامل تغییر در شیوه‌های زندگی، تکنولوژی و دیدگاه‌های اجتماعی و فرهنگی است که در بسیاری از جوانان ایرانی به‌عنوان یک معیار پیشرفت و توسعه پذیرفته شده است. یک پاسخگوی جوان ۲۰ ساله در این ارتباط می‌گوید: "به نظر من، ارزش‌های غربی معیار مدرنیته و پیشرفت هستند. ما در عصری زندگی می‌کنیم که جنبه‌های فناوری و فرهنگ غربی در همه‌جا قابل مشاهده است، از سینماها تا شبکه‌های اجتماعی. این ارزش‌ها تا حدی نشان‌دهنده یک سبک زندگی مدرن و به‌روز هستند و خیلی‌ها معتقدند که اگر قرار است با عصر حاضر همگام شویم، باید از این ارزش‌ها پیروی کنیم. البته این به معنای فراموش کردن ارزش‌های خودمون نیست، اما برخی افراد این تغییرات را به خاطر فرصت‌هایی که برای پیشرفت ایجاد می‌کنند، می‌پذیرند".

ابعاد پدیده ارزش‌های غربی: ابعاد ارزش‌های غربی شامل تأثیرات گسترده‌ای در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی هستند. از نظر فرهنگی، ارزش‌های غربی به تغییر در الگوهای فرهنگی، هنری و رسانه‌ای منجر می‌شوند و موجب ظهور سبک‌های جدید و نوآوری در تولیدات فرهنگی می‌گردند. در بعد اجتماعی، این ارزش‌ها تغییراتی در نهادهای اجتماعی مانند خانواده و گروه‌های دوستی از جمله در نقش‌های جنسیتی و ساختار خانواده ایجاد می‌کنند. از لحاظ اقتصادی، تأثیرات قابل توجهی بر سبک زندگی جوانان به‌ویژه با توجه به تغییرات در الگوهای مصرف و نیازهای شغلی جدید دارند. در نهایت، در بعد سیاسی، ارزش‌های غربی می‌توانند بر سیاست‌های دولتی و نگرش‌های سیاسی تأثیر بگذارند و موجب تحولات در رویکردهای سیاسی و اجتماعی و تغییر در سیاست‌های کلان کشورها شوند. در این راستا، پاسخگوی جوان ۱۹ ساله در این ارتباط می‌گوید: "غرب‌گرایی هر حوزه سبک زندگی و هنرها، سیاست و... رو عوض کرده، حتی خانواده‌ها هم عوض شدن و بچه‌ها دیگه مانند قبل فکر نمی‌کنند و حرف‌های پدر مادرشون رو قبول نمی‌کنند. خیلی مختصر بگم کلیت ماجرا تفاوت زیادی کرده نسبت به گذشته".

سطوح پدیده ارزش‌های غربی: ارزش‌های غربی در سه سطح مختلف فردی، گروهی و اجتماعی تأثیرات قابل توجهی دارند که هر کدام از این سطوح تغییرات مشخصی را به همراه می‌آورند. در سطح فردی، ارزش‌های غربی بر جنبه‌های شخصی افراد مانند باورها، رفتارها

و هویت تأثیر می‌گذارند. جوانان به‌طور خاص، تحت تأثیر این ارزش‌ها ممکن است نگرش‌های خود را نسبت به مسائل مختلف مانند حقوق فردی، آزادی‌های شخصی و سبک زندگی تغییر دهند. به‌عنوان مثال، ممکن است گرایش بیشتری به فردگرایی پیدا کنند، یا در انتخاب‌های روزمره مانند مد، تفریحات و حتی نگرش‌های مذهبی دچار تغییراتی شوند. در سطح گروهی، تغییرات ناشی از ارزش‌های غربی در گروه‌های اجتماعی مانند خانواده، دوستان، همسالان و گروه‌های آنلاین مشهود است. این تغییرات می‌توانند به شکل‌گیری فرهنگ‌های فرعی جدیدی منجر شوند، جایی که افراد در گروه‌های کوچک‌تر، ارزش‌ها و رفتارهایی را که تحت تأثیر فرهنگ غربی قرار گرفته‌اند، ترویج و تقویت می‌کنند. این مسئله می‌تواند به تغییر در هنجارهای گروهی و حتی به وجود آمدن تضادهایی میان ارزش‌های قدیمی و جدید در این گروه‌ها منجر شود. سرانجام، در سطح کلان و اجتماعی، ارزش‌های غربی بر فرهنگ عمومی و نهادهای اجتماعی تأثیر می‌گذارند و این تغییرات می‌توانند ساختارهای اجتماعی و سیاسی جامعه را تحت تأثیر قرار دهند، به‌گونه‌ای که ممکن است سیاست‌ها و قوانین در جهت هماهنگی با این ارزش‌ها تغییر کنند و به‌عنوان مثال، تأکید بر حقوق بشر، آزادی بیان و دموکراسی، ممکن است به تغییر در سیاست‌های حکومتی و اجتماعی کشورها منجر شود. در این راستا، پاسخگوی جوان ۲۳ ساله در این ارتباط می‌گوید: "به نظرم یکی از بزرگ‌ترین تغییرات تو سیاست‌ها و قوانین بوده. دیگه داری می‌بینی که این زمان‌ها بیشتر درباره حقوق بشر و آزادی بیان حرف می‌شه. اینا زمان گذشته خیلی تو اولویت نبود، ولی الان چون جهان به‌سوی این ارزش‌ها رفته، کشور ما هم به‌جورایی مجبور شده همسو بشه. حتی توی انتخابات و سیاست‌های کلان هم این اثرگذاری‌ها رو می‌بینیم که جامعه داره بیشتر به سمت دیگر و آزادی‌های فردی پیش میره".

کد نظری ۲: ریشه‌های ارزش‌های غربی:

ارزش‌های غربی در جامعه ایران ریشه‌های مختلفی دارند که به‌مرور زمان و تحت تأثیر عوامل گوناگون شکل گرفته‌اند. تأثیرات تاریخی، به‌ویژه از طریق روابط طولانی‌مدت با غرب، نقش مهمی در انتقال و گسترش این ارزش‌ها داشته‌اند. از سوی دیگر، تحولات اقتصادی و اجتماعی، به‌ویژه در دوران مدرنیزاسیون و ورود فناوری‌های جدید، به تغییر در ساختارهای اقتصادی و اجتماعی ایران منجر شد که این خود باعث تقویت ارزش‌های غربی در جامعه شد. درنهایت، شکل‌گیری و ایجاد آموزش و پرورش و نهادهای آموزشی به سبک مدرن در

کشور به‌عنوان ابزار قدرتمند در ترویج این ارزش‌ها عمل کرده‌اند؛ به‌ویژه با ورود نظام آموزشی غربی که باعث شده است نسل‌های جدید بیشتر با ارزش‌ها غربی آشنا و هماهنگ شوند. این دلایل به‌طور هم‌زمان و متقابل بر یکدیگر تأثیر گذاشته و به گسترش ارزش‌های غربی در جامعه کمک کرده‌اند. در این راستا، پاسخگوی جوان ۲۵ ساله در این ارتباط می‌گوید: "... این مدارس هرچند به دانش‌آموزان علوم جدید و آموزش میدن، ولی بچه‌ها رو با یه فرهنگ جدیدی که عمده‌تاً ماهیت غربی هم داره آشنا می‌کنه. به نظرم اینجوری هست که این فرهنگ غربی از طریق همین سیستم آموزشی ما به نسل‌های جدید منتقل میشند... الان هم گسترش اینترنت و ماهواره فضا رو مهیا کرده تا مدرنیته حتی قوی‌تر از قبل بشه و حتی میشه گفت جوونا با این فرهنگ بزرگ میشند".

کد نظری ۳: عوامل شکل‌گیری ارزش‌های غربی:

عوامل متعددی در شکل‌گیری و گسترش ارزش‌های غربی در جوامع غیرغربی از جمله ایران نقش دارند. در این راستا، جهانی‌شدن به‌عنوان یک فرآیند گسترده جهانی، فرهنگ‌ها و ارزش‌های مختلف را به هم نزدیک‌تر کرده و باعث شده تا ارزش‌های غربی در بسیاری از جوامع رسوخ کنند. توسعه تکنولوژی، به‌ویژه اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، به‌عنوان ابزارهایی قدرتمند، انتقال فرهنگ غربی را تسهیل کرده و این ارزش‌ها را به‌سرعت در میان نسل‌های جدید گسترش داده است. سیاست‌های دولتی و تغییرات اقتصادی نیز نقش مهمی در تقویت این گرایش‌ها داشته‌اند؛ به‌طوری‌که سیاست‌های لیبرال و تغییرات در ساختار اقتصادی به پذیرش بیشتر ارزش‌های غربی در جوامع کمک کرده است. رسانه‌ها و تبلیغات، چه محلی و چه بین‌المللی، از طریق نمایش سبک زندگی غربی و تبلیغ آن، این ارزش‌ها را در ذهن مردم تقویت کرده‌اند. درنهایت، تغییرات اجتماعی، به‌ویژه تحولات در ساختار خانواده و گروه‌های اجتماعی، باعث شده است که ارزش‌های سنتی تضعیف و ارزش‌های جدید غربی جایگزین آن‌ها شوند. این عوامل به‌طور هم‌زمان و متقابل در شکل‌گیری و گسترش ارزش‌های غربی در جوامع غیرغربی نقش داشته‌اند. در این راستا، پاسخگوی جوان ۲۶ ساله در این ارتباط می‌گوید: "در گذشته خانواده‌ها بسیار سنتی بودند، اما امروزه این وضعیت تغییر کرده. با تغییرات اجتماعی که در ساختارهای خانواده رخ داده، به نظر می‌رسد روابط درون خانواده‌ها کمتر سنتی شده و آن ارزش‌های قدیمی کم‌رنگ شده‌اند. حالا جوانان

عمدتاً تحت تأثیر عناصر مدرن و غربی قرار دارند؛ به این معنی که آنچه از طریق شبکه‌های اجتماعی می‌بینند یا از رسانه‌ها می‌آموزند، تأثیر بیشتری بر زندگی‌شان دارد".

کد شماره ۴: راهبردهای مواجهه با ارزش‌های غربی:

جوانان ایرانی در مواجهه با ارزش‌های غربی می‌توانند از راهبردهای مختلفی استفاده کنند. یکی از راهبردهای مواجهه با ارزش‌های غربی، پذیرش گزینشی است. در این رویکرد، جوانان برخی از ارزش‌های غربی را که با فرهنگ بومی و ارزش‌های ملی آن‌ها سازگار است، انتخاب و پذیرا می‌شوند، درحالی‌که دیگر جنبه‌های آن را که با هویت فرهنگی‌شان تناقض دارد، رد می‌کنند. این راهبرد به جوانان اجازه می‌دهد که از دستاوردهای مدرن و تکنولوژی بهره‌مند شوند، بدون اینکه به‌طور کامل فرهنگ و ارزش‌های خود را از دست بدهند. برای مثال، ممکن است جوانان استفاده از فناوری‌های پیشرفته غربی را بپذیرند اما همچنان به ارزش‌های سنتی خود در زمینه خانواده و روابط اجتماعی پایبند باشند. در این راستا، یک پاسخگوی ۲۱ ساله استدلال می‌کند: "...من [ارزش‌های غربی] را که برایم مفید هستند و با فرهنگ خانواده یا جامعه‌ام سازگارند، می‌پذیرم، نه آن‌هایی که کاربردی ندارند. برای مثال، بیشتر فناوری‌های غربی مانند تلفن‌های هوشمند و اینترنت را پذیرفته‌ام، اما در موضوعات مبتنی بر ارزش‌ها، مانند خانواده و مسائل مشابه، محکم به سنت‌های خود پایبند هستم". در مقابل، برخی از جوانان به مقاومت و رد ارزش‌های غربی روی می‌آورند. این گروه از جوانان با حفظ و تقویت ارزش‌های سنتی و بومی خود، در برابر نفوذ ارزش‌های غربی مقاومت می‌کنند. آن‌ها ممکن است این ارزش‌ها را تهدیدی برای هویت فرهنگی و دینی خود بدانند و تلاش کنند تا از طریق تقویت باورها و رسوم خود، در برابر این تغییرات ایستادگی کنند. این راهبرد معمولاً در جوامعی که ارزش‌های سنتی و دینی در آن‌ها قوی‌تر است، بیشتر دیده می‌شود. یک مشارکت‌کننده ۲۵ ساله در این زمینه معتقد است که: "این فرهنگ‌ها کاملاً با دین ما سازگار هستند. احساس می‌کنم تلاشی وجود دارد تا ما را از هویت دینی و ملی‌مان جدا کنند و به همین دلیل سعی می‌کنم با دقت بیشتری به سنت‌ها و هویت بومی‌مان توجه کنم. برای من اهمیت دارد که آیین‌هایمان و آنچه از گذشته دینی‌مان آموخته‌ام را حفظ کنم. باور دارم که اگر این فرهنگ غربی را وارد زندگی‌مان کنیم، کم‌کم همه‌چیز را از دست می‌دهیم. ما عمده‌تاً به ارزش‌هایمان پایبند هستیم و نمی‌خواهیم این تغییرات فرهنگی ما را از میراث دینی‌مان جدا کند". تطبیق و انطباق یکی دیگر از

راهبردهای مهم است که در آن جوانان سعی می‌کنند ارزش‌های غربی را با زمینه‌های فرهنگی محلی خود تطبیق دهند. در این استراتژی، جوانان به دنبال راه‌هایی هستند که ارزش‌های غربی را به‌گونه‌ای با فرهنگ بومی ترکیب کنند که نه تنها تضادی به وجود نیاید، بلکه هویت فرهنگی‌شان نیز حفظ شود. این رویکرد به جوانان اجازه می‌دهد که از مزایای مدرنیته و نوآوری‌های غربی بهره‌مند شوند، درحالی‌که همچنان به ریشه‌ها و ارزش‌های فرهنگی خود وفادار باقی می‌مانند. پاسخگوی ۲۲ ساله‌ای در این ارتباط می‌گوید: "من جنبه‌های مثبت غرب را می‌پذیرم، اما سعی می‌کنم آن‌ها را با فرهنگ جامعه‌ام تطبیق دهم. نمی‌خواهم هویتم را از دست بدهم و درعین حال، نمی‌خواهم در زمینه فناوری مدرن عقب بمانم. به همین دلیل تلاش می‌کنم بسیاری از مدل‌های غربی را ... خریداری کنم، اما در استفاده از این ابزارها تمام تلاشم را می‌کنم تا ارزش‌های جامعه‌ام را حفظ کنم". در راهبرد ترکیب و هماهنگی، جوانان برخی از جنبه‌های ارزش‌های غربی را با ارزش‌های بومی خود ترکیب می‌کنند تا فرهنگ جدید و هماهنگی ایجاد کنند. این رویکرد بیشتر در میان کسانی دیده می‌شود که به دنبال نوآوری و تغییر هستند و سعی دارند از هر دو فرهنگ بهره‌مند شوند. در این راهبرد، نه تنها عناصر غربی و بومی به‌طور هم‌زمان وجود دارند، بلکه ترکیب آن‌ها می‌تواند منجر به ایجاد ارزش‌ها و هنجارهای جدیدی شود که هویت فرهنگی را به روز و متناسب با تحولات جهانی نگه می‌دارد. در این راستا یک پاسخگوی ۲۳ ساله می‌گوید: "یه سری چیزای خوب هم تو غرب وجود داره، مثل توجه به آزادی‌های فردی یا نوآوری تو تکنولوژی یا حتی سرعت حل معضلات جامعه که می‌تونیم ازشون یاد بگیریم. ولی از اون طرف، ارزشای خودمون هم برا ماها اهمیت زیادی داره. برا همین من سعی می‌کنم یه مدلی زندگی خودمو تنظیم کنم که هم مدرن باشم، هم به ریشه‌های فرهنگی خودم وفادار باشم". در نهایت، تحلیل و نقد ارزش‌های غربی به‌عنوان یک راهبرد فعال و اندیشمندانه توسط برخی جوانان به کار گرفته می‌شود. این راهبرد شامل ارزیابی انتقادی ارزش‌های غربی و انتخاب عناصر مفید و مثبت آن‌ها برای استفاده در زندگی فردی و اجتماعی است. جوانانی که این رویکرد را اتخاذ می‌کنند، به جای پذیرش بی‌چون و چرای رد کامل، به دنبال درک عمیق‌تر و تحلیل محور از ارزش‌های غربی هستند تا بتوانند بهترین و مناسب‌ترین عناصر را در فرهنگ و جامعه خود بگنجانند. این استراتژی به آن‌ها کمک می‌کند که با دیدی باز و آگاهانه، از مزایای فرهنگ غربی بهره ببرند و درعین حال هویت خود را حفظ کنند. در

راستای استراتژی آخر یک پاسخگوی جوان ۲۵ ساله می‌گوید: "عده‌ای از جوونا خیلی مبتکرانه به ماجرا نگاه می‌کنن؛ یعنی نه اینکه همه ارزش‌های غربی رو بدون تأمل بپذیرند، نه اینکه کلاً رد کنن. این جوونا میان ارزش‌های غربی رو ارزیابی و نقد می‌کنن، بررسی می‌کنن که کدوم بخشش به کارشون میاد، همون بخش رو برمی‌گزینند. مثلاً آگه یه موردی از فرهنگ غربی خوب باشه و بتونه زندگی رو سروسامان بده، انتخابش می‌کنن، ولی مواردی که با فرهنگ و هویتشون جور در نیاد رو رد می‌کنن. اینطوری هم می‌تونن از فواید فرهنگ غربی بهره ببرن، هم هویت خودشون رو حفظ کنن."

کد شماره ۵: انتخاب راهبردهای مواجهه:

انتخاب راهبردهای مواجهه با ارزش‌های غربی توسط جوانان به شدت تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار می‌گیرد. در این راستا، نتایج مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که هویت ملی، آموزه‌های دینی، تأثیر خانواده و دوستان، وضعیت مالی، نظام تحصیلات، تبلیغات و فرهنگ سیاسی عوامل مهمی هستند که می‌توانند به طور مستقیم یا غیرمستقیم بر تصمیمات و رفتارهای جوانان در نوع برخورد با ارزش‌های غربی تأثیر بگذارند. در این راستا، هویت ملی به عنوان یک عامل مهم، نقش اساسی در انتخاب راهبردهای مواجهه با ارزش‌های غربی ایفا می‌کند. جوانانی که هویت ملی قوی‌تری دارند، ممکن است به سمت راهبردهایی مانند مقاومت و رد یا تطبیق و انطباق گرایش پیدا کنند. این جوانان سعی می‌کنند ارزش‌های بومی و ملی خود را حفظ کرده و در برابر نفوذ ارزش‌های غربی ایستادگی کنند. دین و اعتقادات دینی نیز یکی از عوامل کلیدی در انتخاب استراتژی‌های مواجهه است. آموزه‌های دینی می‌توانند جوانان را به سمت پذیرش گزینشی یا مقاومت و رد ارزش‌های غربی سوق دهند. برای بسیاری از جوانان مذهبی، ارزش‌های دینی اولویت بیشتری نسبت به ارزش‌های غربی دارد و این موضوع می‌تواند به شکل‌گیری استراتژی‌هایی مبتنی بر حفظ هویت دینی منجر شود. در این راستا، یک پاسخگوی ۲۰ ساله می‌گوید: "وقتی که فردی حس ملی قوی‌تری داشته باشه، بیشتر تلاش می‌کنه تا در مقابل هجوم فرهنگ غرب مقاومت کنه... خیلی تلاش می‌کنم تا ارزش‌های بومی خودمو حفظ کنم چون معقدم که میتونه ما رو در برابر نفوذ غرب کمک کنه. به نظرم اعتقادات دینی هم در این جنگ فرهنگی نقش داره". همچنین، خانواده و دوستان به عنوان گروه‌های مرجع اجتماعی، نقش مهمی در تعیین نوع استراتژی مواجهه با ارزش‌های غربی دارند. جوانانی که در خانواده‌هایی با ارزش‌های سنتی و مقاوم در برابر

غرب‌گرایی رشد کرده‌اند، احتمالاً به استراتژی‌های محافظه‌کارانه‌تر مانند مقاومت و رد گرایش خواهند داشت. از سوی دیگر، دوستانی که ارزش‌های غربی را پذیرفته‌اند می‌توانند تأثیر زیادی بر پذیرش گزینشی یا ترکیب و هماهنگی این ارزش‌ها با فرهنگ بومی داشته باشند. یک مشارکت‌کننده ۱۸ ساله می‌گوید: "یکی از دوستای خیلی صمیمی من یه خانواده به شدت مدرن داره ... حالا هم هرچند به سبک زندگی غربی علاقه داره و زندگیش اینجوری تنظیم شده ولی اصلاً به سنت‌های کشورش بی‌توجه نیست و براش خیلی مهم هست که تاریخ کشور رو بشناسه و در مورد فرهنگ سنتی خودمون اطلاعات جمع کنه". وضعیت مالی خانواده و افراد نیز می‌تواند بر انتخاب استراتژی تأثیر بگذارد. جوانانی که از وضعیت مالی بهتری برخوردارند، ممکن است بیشتر به سمت استراتژی‌هایی مانند تطبیق و انطباق یا حتی پذیرش کامل ارزش‌های غربی گرایش پیدا کنند. در مقابل، جوانانی که از نظر مالی در شرایط دشوارتری هستند، ممکن است به دلایل اقتصادی یا اجتماعی به مقاومت در برابر این ارزش‌ها تمایل داشته باشند. یک پاسخگوی ۱۹ ساله در این ارتباط می‌گوید: "درست یا غلط، چیزی که من میبینم اینه که کسانی از لحاظ مالی تأمین هستند، احساس آزادی بیشتری دارند و این منجر شده که راحت‌تر از بقیه با ارزش‌های مدرن کنار بیانند". نظام آموزشی و نوع آموزش دریافتی نیز به‌طور مستقیم بر نگرش جوانان نسبت به ارزش‌های غربی تأثیر دارد. جوانانی که در سیستم‌های آموزشی با گرایش‌های غربی تحصیل کرده‌اند، احتمالاً بیشتر به استراتژی‌هایی مانند تحلیل و نقد یا پذیرش گزینشی علاقه‌مند خواهند بود. این سیستم‌ها اغلب تأکید بیشتری بر اندیشه‌های انتقادی و بازنگری دارند که می‌تواند جوانان را به اتخاذ رویکردهای انعطاف‌پذیرتر در مواجهه با فرهنگ غربی سوق دهد. یک مشارکت‌کننده ۲۴ ساله معتقد است: "نوع آموزشی که ماها به دست میاریم نه تنها اطلاعات ما رو افزایش میده، بلکه می‌تونه حتی فرهنگ ما رو هم تغییر بده... حتی خیلی فرق میکنه که شما در دانشگاه غیرانتفاعی درس بخونید یا دولتی". تبلیغات به‌ویژه از طریق رسانه‌های جمعی و شبکه‌های اجتماعی، می‌توانند به عنوان یک نیروی مؤثر در ترویج یا مقاومت در برابر ارزش‌های غربی عمل کنند. تبلیغات می‌توانند جوانان را به پذیرش ارزش‌های غربی ترغیب کرده یا در صورت مخالفت با این ارزش‌ها، به تقویت هویت بومی و ملی کمک کنند. این موضوع می‌تواند باعث ایجاد تمایز در استراتژی‌های مواجهه مختلف بین افراد شود. پاسخگوی ۲۱ ساله در این زمینه استدلال می‌کند: "به نظرم تلگرام و اینستا و این جور

چیزا به راحتی می‌تونن فرهنگ جوونا رو تغییر بدن. من معتقدم این شبکه‌ها یه سبک زندگی جدید رو تبلیغ می‌کنن که باعث می‌شند بعضیا به سمت یه ارزش‌هایی برن که اصلاً با فرهنگ ما سازگار نیست". سرانجام، فرهنگ سیاسی جامعه نیز می‌تواند به‌طور قابل‌توجهی بر انتخاب استراتژی‌ها تأثیر بگذارد. در جوامعی که فرهنگ سیاسی باز و آزادتر است، جوانان ممکن است به سمت پذیرش یا تطبیق ارزش‌های غربی گرایش پیدا کنند. در مقابل، در جوامعی که فرهنگ سیاسی محدودتر و سنتی‌تر است، مقاومت در برابر ارزش‌های غربی بیشتر دیده می‌شود و جوانان به استراتژی‌هایی مانند مقاومت و رد یا ترکیب و هماهنگی گرایش پیدا می‌کنند. یک جوان ۲۳ ساله در این زمینه می‌گوید: "در محیطی که ما زندگی می‌کنیم، نظارت سیاسی و فرهنگی روی جوونا هست. به همین علت، ما نمی‌تونیم خیلی آسون هر پدیده‌ای که از سوی غرب میاد رو بپذیریم. به خاطر اینکه خیلیا شون با فرهنگ ما متناسب نداره. خیلی تلاش می‌کنم ترکیبش کنم با ارزش‌های خودمون یا حتی برخی مواقع ردش کنم. اگر تو یه کشور بازتر بودم، شاید آسونتر با این قضیه راه می‌اومدم، اما اینجا اول فکر می‌کنم که چی با فرهنگمون جور درمیاد، بعد نتیجه می‌گیرم".

کد شماره ۶: پیامدهای پدیده ارزش‌های غربی: با تفکیک پیامدهای جذب شدن جوانان ایرانی به ارزش‌های غربی به سه دسته مثبت، منفی یا ترکیبی، مفاهیم و کدهای زیر استخراج شده است:

پیامدهای مثبت مواجهه با ارزش‌های غربی:

پیامدهای مثبت پدیده ارزش‌های غربی در پنج کد متمرکز تلخیص شده است که شامل افزایش تعاملات بین‌فرهنگی، تنوع فرهنگی، خلاقیت فرهنگی، فرصت‌های اقتصادی و گسترش دیدگاه‌های جهانی می‌شود. در این راستا، تحلیل مصاحبه‌های پژوهش‌نشان می‌دهد که یکی از پیامدهای مثبت مواجهه با ارزش‌های غربی، افزایش تعاملات بین‌فرهنگی است. در عصر دیجیتال و جهانی‌شدن، ارتباطات فرهنگی با دیگر فرهنگ‌ها از طریق رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی به شدت گسترش یافته است و این تعاملات باعث تبادل ایده‌ها، هنرها و سبک‌های زندگی میان فرهنگ‌های مختلف می‌شود که می‌تواند به غنای فرهنگی و افزایش درک متقابل میان جوامع کمک کند. به این ترتیب، مواجهه با ارزش‌های غربی، فرصتی برای ایجاد پل‌های فرهنگی و تقویت ارتباطات جهانی فراهم می‌آورد. همچنین، نتایج نشان می‌دهد که مواجهه با ارزش‌های غربی، منجر به ظهور و تقویت فرهنگ‌های ترکیبی می‌شود

که شامل عناصر فرهنگی غربی و بومی است. این تنوع فرهنگی، جوامع را از یک‌نواختی خارج کرده و باعث می‌شود که افراد با فرهنگ‌ها و شیوه‌های زندگی مختلف آشنا شوند. در نتیجه، تنوع فرهنگی نه تنها به غنی‌سازی زندگی فردی کمک می‌کند، بلکه به جامعه نیز امکان می‌دهد تا از دیدگاه‌های متنوع بهره‌مند شود و به پذیرش تفاوت‌ها و همزیستی مسالمت‌آمیز دست یابد. سوم اینکه، مواجهه با ارزش‌های غربی می‌تواند به افزایش خلاقیت و نوآوری در زمینه‌های فرهنگی منجر شود. ترکیب ارزش‌ها و عناصر مختلف فرهنگی، زمینه‌ای برای بروز ایده‌های جدید و خلاقانه فراهم می‌کند. هنرمندان، نویسندگان و طراحان با بهره‌گیری از این ترکیب فرهنگی، می‌توانند آثاری خلق کنند که هم‌زمان هم به فرهنگ بومی وفادار باشند و هم از نوآوری‌ها و سبک‌های غربی بهره ببرند. این فرآیند خلاقیت فرهنگی، موجب پویایی و توسعه فرهنگ می‌شود. یکی دیگر از پیامدهای مثبت مواجهه با ارزش‌های غربی، ایجاد فرصت‌های شغلی و اقتصادی جدید است. تأثیرات فرهنگ غربی در حوزه‌هایی مانند فناوری و رسانه‌ها، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، به گسترش صنایع جدید و افزایش اشتغال کمک می‌کند. جوانان با دسترسی به آموزش‌ها و مهارت‌های جدید، قادر می‌شوند در زمینه‌های مختلفی فعالیت کنند و به اقتصاد کشورشان کمک کنند و این فرصت‌ها می‌توانند به بهبود وضعیت معیشتی افراد و افزایش رفاه اجتماعی منجر شوند. سرانجام، به نظر می‌رسد که مواجهه با ارزش‌های غربی، به افزایش آگاهی از مسائل جهانی و تأثیرگذاری بر سیاست‌های داخلی و خارجی کشورها کمک می‌کند. با دسترسی به اطلاعات و دیدگاه‌های مختلف از سراسر جهان، افراد می‌توانند با مسائل جهانی آشنا شوند و درک بهتری از چالش‌ها و فرصت‌های بین‌المللی پیدا کنند. این گسترش دیدگاه‌های جهانی می‌تواند به تقویت نقش کشورها در عرصه بین‌المللی و بهبود روابط بین‌المللی کمک کند. به این ترتیب، مواجهه با ارزش‌های غربی نه تنها به توسعه فردی بلکه به توسعه اجتماعی و سیاسی نیز کمک می‌کند. در راستای کد بینش جهانی، یکی از پاسخگویان ۲۷ ساله می‌گوید: "من خودم زمانی که با فرهنگ و ارزش‌های غربی مواجهه شدم، متوجه شدم بسیاری از مسائل عوض شده. حالا عمدتاً به مسائل جهانی فکر می‌کنم و متوجه چالش‌ها و فرصت‌های دنیا می‌شم. مثلاً اینکه چگونه سیاست‌های یک کشور قادره رو بقیه کشورها اثرگذار باشه. از نظر من این سطح از اطلاع بسیار مهمه، چون موجب می‌شه که بهتر بتونیم

تو کشورمون تصمیمی بگیریم و هم اینکه بتونیم جایگاه بالاتری تو جامعه جهانی داشته باشیم. اینطوری هم خودمون به رشد می‌رسیم هم کشورمون".

پیامدهای منفی مواجهه با ارزش‌های غربی:

پیامدهای منفی پدیده ارزش‌های غربی در پنج کد متمرکز تلخیص شده است که شامل تضعیف هویت فرهنگی، تنش‌های بین نسلی، نگرانی‌های هویتی، احساس انزوا و تغییرات در بازار کار می‌شود. در این راستا، تحلیل مصاحبه‌های پژوهش نشان می‌دهد که یکی از مهم‌ترین پیامدهای منفی مواجهه با ارزش‌های غربی، تضعیف هویت فرهنگی است. با پذیرش گسترده ارزش‌ها و سبک زندگی غربی، جوانان ممکن است به تدریج از ارزش‌ها و سنت‌های بومی خود فاصله بگیرند. این پدیده می‌تواند منجر به کاهش تأکید بر فرهنگ ملی و از دست دادن احساس تعلق به ریشه‌های فرهنگی شود. به این ترتیب، جوانانی که بیشتر به ارزش‌های غربی گرایش پیدا می‌کنند، ممکن است احساس کنند که هویت فرهنگی‌شان در حال محو شدن است. ثانیاً، مواجهه با ارزش‌های غربی می‌تواند باعث ایجاد تنش‌های بین نسلی در خانواده‌ها و جوامع شود. اختلاف‌نظرها و تفاوت‌های فرهنگی بین جوانان و نسل‌های گذشته اغلب به دلیل پذیرش یا رد ارزش‌های غربی به وجود می‌آید. این تنش‌ها می‌توانند روابط خانوادگی را تحت تأثیر قرار دهند و موجب اختلافات عمیق بین والدین و فرزندان شوند. در نتیجه، این ناهماهنگی‌ها می‌توانند به کاهش همبستگی اجتماعی و ایجاد شکاف‌های نسلی منجر شوند. سوم اینکه، مواجهه با ارزش‌های غربی ممکن است جوانان را با چالش‌های هویتی جدیدی روبرو کند. تضاد میان ارزش‌های بومی و غربی می‌تواند باعث ایجاد دغدغه‌های روانی و سردرگمی‌های هویتی در جوانان شود. این نگرانی‌ها ممکن است منجر به مشکلاتی مانند احساس بی‌ارزشی، کاهش اعتماد به نفس و افزایش استرس و اضطراب در میان جوانان شود. به این ترتیب، مواجهه با ارزش‌های غربی می‌تواند جوانان را با بحران‌های هویتی مواجه کند که تأثیرات منفی بر سلامت روانی آنان دارد. چهارم اینکه، پذیرش ارزش‌های غربی ممکن است جوانان را در موقعیت‌هایی قرار دهد که احساس انزوا یا بیگانگی کنند. تفاوت در ارزش‌ها و سبک زندگی میان جوانانی که به ارزش‌های غربی گرایش دارند و جامعه‌ای که همچنان به ارزش‌های بومی پایبند است، می‌تواند باعث ایجاد احساس انزوا در این افراد شود. این احساس انزوا می‌تواند به کاهش مشارکت اجتماعی و فاصله گرفتن از اجتماع منجر شود که به نوبه خود تأثیرات منفی بر

رفاه اجتماعی و روانی دارد. سرانجام، مواجهه با ارزش‌های غربی می‌تواند تغییرات قابل‌توجهی در بازار کار ایجاد کند. با پذیرش سبک‌های مدیریتی و کسب‌وکار غربی، نیازها و مهارت‌های شغلی در جامعه تغییر می‌کند. این تغییرات ممکن است موجب شود که برخی از جوانان با مشکلاتی در تطبیق با شرایط جدید مواجه شوند و احساس کنند که مهارت‌ها و توانایی‌هایشان دیگر برای بازار کار مناسب نیست. این پدیده می‌تواند به افزایش بیکاری، نارضایتی شغلی و کاهش فرصت‌های شغلی منجر شود. در راستای کد آخر یعنی تغییر از بازار کار، یک جوان ۲۶ ساله می‌گوید: "یه جورایی همه‌چی عوض شده. حالا دیگه اون مهارت‌هایی که زمان گذشته طالب بودند، عملکردی نداره. مدل‌های مدیریتی و عملی غربی وارد شده و برای بیشتر ماها که با مدل‌های قدیمی تر خو گرفته بودیم، دشواره که خودمون رو مطابقت بدیم. مثلاً من خودم برخی اوقات احساس می‌کنم اون مواردی که بلدم دیگه تو این بازار کارایی نداره و این خیلی ناراحت کننده است. همش باید دنبال آموزش‌های مدرن باشم، ولی با این وجود باز هم مثل اینکه عقبم. خیلی‌ها مثل من هستن که تو این وضعیت دارن اذیت میشن و به همین دلیل بیکاری و نارضایتی زیاد شده".

پیامدهای ترکیبی مواجهه با ارزش‌های غربی:

پیامدهای ترکیبی به معنای تأثیرات هم‌زمان و هم‌پوشانی است که ممکن است از تعامل دو یا چند عامل یا پدیده مختلف به وجود بیاید. در زمینه مواجهه با ارزش‌های غربی، پیامدهای ترکیبی به تأثیرات متنوعی اشاره دارد که از ترکیب و تعامل ارزش‌های غربی با عناصر فرهنگی و اجتماعی محلی ناشی می‌شود؛ به‌طوری‌که مواجهه با ارزش‌های غربی می‌تواند هم‌زمان نتایج مثبت و منفی داشته باشد. در این راستا، پیامدهای ترکیبی پدیده ارزش‌های غربی در سه کد متمرکز تلخیص شده است که شامل تغییر در الگوهای رفتاری، افزایش مصرف و کنش سیاسی می‌شود. در این راستا، تحلیل مصاحبه‌های پژوهش‌نشان می‌دهد که مواجهه با ارزش‌های غربی باعث تغییرات قابل‌توجهی در الگوهای رفتاری و عادات اجتماعی جوانان می‌شود. این تغییرات می‌توانند هم مثبت و هم منفی باشند. از یک سو، پذیرش سبک زندگی غربی ممکن است منجر به بهبود در رفتارهای اجتماعی مانند افزایش توجه به حقوق شهروندی، مسئولیت‌پذیری، هنجارهای مدنی و غیره در جامعه شود؛ اما از سوی دیگر، این تغییرات می‌توانند به تضعیف ارزش‌های سنتی و هویت فرهنگی منجر شوند که ممکن است به ایجاد شکاف‌های اجتماعی و افزایش تنش‌ها در خانواده و جامعه

بیانجامد. یکی دیگر از پیامدهای ترکیبی مواجهه با ارزش‌های غربی، افزایش مصرف محصولات و خدمات غربی است. این تغییر در الگوهای مصرفی می‌تواند به رشد اقتصادی و ایجاد فرصت‌های جدید شغلی منجر شود، زیرا تقاضا برای محصولات و برندهای غربی افزایش می‌یابد؛ اما درعین حال، این افزایش مصرف می‌تواند وابستگی به کالاهای خارجی را تقویت کند و صنعت داخلی را تضعیف کند و این وابستگی ممکن است در بلندمدت تأثیرات منفی بر استقلال اقتصادی کشور داشته باشد. سرانجام، مواجهه با ارزش‌های غربی می‌تواند الگوهای مشارکت سیاسی و اجتماعی جوانان را نیز تغییر دهد. از یک سو، تأثیرات فرهنگی و اجتماعی غرب ممکن است باعث افزایش آگاهی سیاسی و مشارکت فعال‌تر جوانان در فرآیندهای دموکراتیک شود. این می‌تواند به بهبود شفافیت و مسئولیت‌پذیری در حکومت منجر شود؛ اما از سوی دیگر، این تغییرات ممکن است با چالش‌هایی در سیاست داخلی مواجه شوند، به‌ویژه اگر ارزش‌های غربی با ساختارهای سیاسی و فرهنگی محلی در تضاد باشند. این تضادها می‌توانند به نارضایتی و افزایش اختلافات سیاسی و اجتماعی منجر شوند. در راستای کد آخر یعنی کد کنش سیاسی، یک جوان ۲۴ ساله می‌گوید: "برخورد با ارزش‌های غربی باعث شده است که به مسائل سیاسی و اجتماعی توجه بیشتری کنیم. برای مثال، بسیاری از ما دیگر تماشاگر نیستیم؛ اکنون می‌خواهیم در فرآیندهای دموکراتیک مشارکت کنیم. این موضوع شفافیت و پاسخگویی را به حکومت آورده است. باین حال، این روند چالش‌هایی نیز به همراه دارد. گاهی ارزش‌های غربی با فرهنگ محلی و ساختارهای سیاسی ما در تضاد قرار می‌گیرند و این باعث نارضایتی و در نتیجه، بروز تنش‌ها می‌شود".

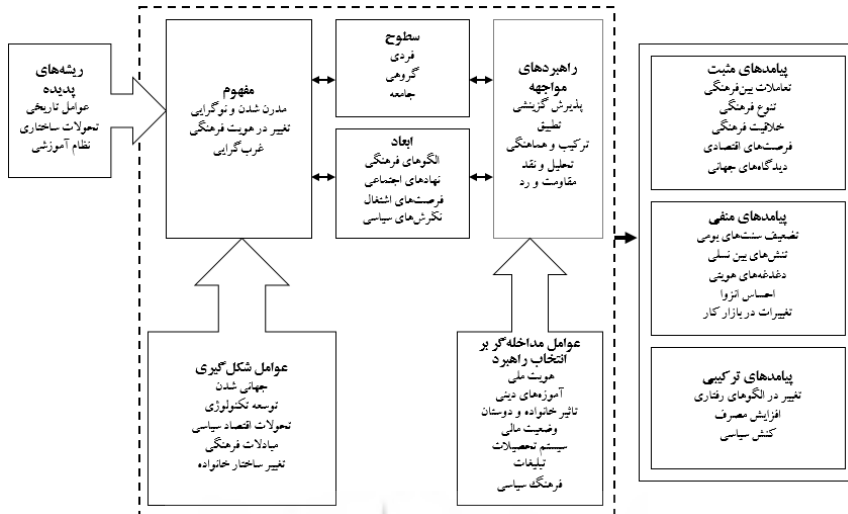
۵- بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

۵-۱- بحث

پژوهش حاضر به بررسی تأثیرات مواجهه جوانان ایرانی با ارزش‌های غربی و تحلیل ابعاد مختلف آن از جمله مفهوم، ابعاد، سطوح، عوامل شکل‌گیری، ریشه‌ها، راهبردها، عوامل مداخله‌گر و پیامدهای مثبت، منفی و ترکیبی پرداخته است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که تعامل با ارزش‌های غربی تأثیرات گسترده‌ای بر جوانان ایرانی داشته و این تأثیرات به صورت‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی بروز یافته است.

شکل ۱. الگوی نظری و پارادایمی پدیده نفوذ ارزش‌های غربی

از جنبه مفهوم و ابعاد، ارزش‌های غربی شامل اصولی همچون فردگرایی، حقوق بشر و برابری جنسیتی، به تغییرات عمده‌ای در رفتارها و نگرش‌های فردی و اجتماعی جوانان منجر شده است. این تغییرات در سطح فردی، اجتماعی و بازنگری در سیاست‌ها و قوانین اجتماعی منجر شده است. در زمینه عوامل شکل‌گیری و ریشه‌ها، جهانی‌شدن، رسانه‌های بین‌المللی و مهاجرت فرهنگی به انتقال و نفوذ ارزش‌های غربی در جوامع غیر غربی کمک کرده است. این عوامل به همراه ریشه‌های تاریخی و فلسفی غربی، موجب شکل‌گیری و تداوم این ارزش‌ها در سطح جهانی شده است. از طرف دیگر، راهبردهای مواجهه با این ارزش‌ها شامل پذیرش، مقاومت‌سازی و ترکیب ارزش‌های غربی با ارزش‌های بومی است به‌طوری‌که جوانان ایرانی در تلاش‌اند تا با استفاده از این راهبردها، هویت فرهنگی خود را حفظ کنند و هم‌زمان با سبک زندگی مدرن غربی سازگار شوند. البته اطلاعات مستخرج از مشارکت‌کنندگان نشان می‌دهد که نوع انتخاب این راهبردها تحت تأثیر عوامل مداخله‌گر مختلفی از جمله هویت ملی، آموزه‌های دینی، تأثیر خانواده و دوستان، وضعیت مالی و سیستم تحصیلات قرار دارد.

سرانجام، پیامدهای مواجهه با ارزش‌های غربی به شکل‌های مثبت، منفی و ترکیبی نمود یافته است. از یک سو، این مواجهه به افزایش تعاملات بین‌فرهنگی، تنوع فرهنگی و فرصت‌های اقتصادی، منجر شده است. تغییر در نیازهای شغلی و تقاضا برای مهارت‌های نوین مبتنی بر ارزش‌های غربی، فرصت‌هایی را برای توسعه کارآفرینی و ارتقای مهارت‌های مرتبط با فناوری‌های مدرن فراهم کرده است. از سوی دیگر، پیامدهای منفی شامل تضعیف

هویت فرهنگی، بروز تنش‌های اجتماعی و بحران‌های هویتی مشاهده شده است. نتایج این پژوهش بیانگر تأثیرات پیچیده و چندوجهی مواجهه جوانان ایرانی با ارزش‌های غربی است که نیاز به تحلیل دقیق و چندجانبه برای مدیریت بهینه این تغییرات و بهره‌برداری از فرصت‌ها و کاهش چالش‌ها را نشان می‌دهد. درنهایت، این پژوهش تأکید می‌کند که یک رویکرد جامع و متوازن برای سازگاری با ارزش‌های غربی و حفظ هویت فرهنگی ضروری است تا از بروز مشکلات اجتماعی و فرهنگی در آینده جلوگیری شود.

۵-۲- نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که مواجهه جوانان ایرانی با ارزش‌های غربی به تغییرات چشمگیری در هویت فرهنگی و اجتماعی آنان منجر شده است. این یافته‌ها در تطابق با نظریه‌های امپریالیسم فرهنگی چامسکی (۲۰۱۶) و تقابل فرهنگی هانتینگتون (۲۰۲۰) قرار دارد که تأثیرات نیرومند رسانه‌ها و نفوذ فرهنگی غرب را در کشورهای غیربومی توضیح می‌دهند. چامسکی به نقش رسانه‌ها و ابزارهای فرهنگی در نفوذ ارزش‌های غربی اشاره می‌کند که به تضعیف فرهنگ‌های محلی منجر می‌شود؛ یافته‌های این پژوهش نیز به تأثیرات رسانه‌های خارجی در پذیرش ارزش‌های مدرن در میان جوانان ایرانی تأکید دارند. به همین ترتیب، هانتینگتون بر تعارض میان تمدن‌های غربی و غیرغربی در عصر جهانی‌شدن تأکید دارد که در نتایج این تحقیق نیز به شکل تقابل جوانان ایرانی با ارزش‌های غربی و تلاش برای حفظ هویت فرهنگی مشهود است. همچنین، نظریات گیدنز (۲۰۱۱) و بودریار (۲۰۲۰) در زمینه جهانی‌شدن و شبیه‌سازی فرهنگی نیز به تحلیل این پژوهش کمک می‌کنند؛ جوانان ایرانی در معرض فرآیند جهانی‌شدن، با ارزش‌هایی روبرو می‌شوند که به جای بازتاب واقعیت، بیشتر شبیه‌سازی شده و از طریق رسانه‌ها بازنمایی می‌شوند. این موضوع ضرورت ایجاد راهکارهایی برای تقویت هویت ملی و اجتماعی را که مبتنی بر آگاهی انتقادی نسبت به این نمایش‌ها است، برجسته می‌سازد.

از منظر تجربی، نتایج این تحقیق با پژوهش‌های پیشین همچون مطالعات قنبری برزبان (۱۳۹۱) و حدادی بابادی (۱۴۰۲) همخوانی دارد که نشان داده‌اند رسانه‌های خارجی و فرآیند جهانی‌شدن به تقویت گرایش به ارزش‌های مدرن و پست‌مدرن در میان جوانان منجر می‌شوند. همچنین، پژوهش آزادواری و همکاران (۱۴۰۲) نیز به رابطه منفی میان شبکه‌های اجتماعی و ارزش‌های بومی اشاره دارد که در این پژوهش نیز تأیید شده است. یافته‌های حاصل از این پژوهش‌ها، همسو با یافته‌های این پژوهش تأکید دارند که برنامه‌های فرهنگی و آموزشی که بر تقویت هویت ملی و افزایش آگاهی انتقادی جوانان نسبت به ابعاد منفی جهانی‌شدن و نفوذ ارزش‌های غربی تمرکز دارند، می‌توانند به کاهش تأثیرات منفی این

فرآیند کمک کنند؛ بنابراین، سیاست‌گذاران فرهنگی باید با طراحی برنامه‌هایی که به نیازهای جوانان پاسخ داده و آن‌ها را به انتخاب آگاهانه و انتقادی در برابر ارزش‌های جهانی سوق دهد، اقداماتی را برای مقابله با این روند انجام دهند.

۵-۳- پیشنهادها

با توجه به تأثیرات پیچیده و چندجانبه مواجهه با ارزش‌های غربی بر جوانان ایرانی، ارائه راهکارهایی برای مدیریت این تغییرات و بهره‌برداری از فرصت‌ها، درعین حال کاهش چالش‌ها و مشکلات، امری ضروری است. در این راستا، برای مدیریت مواجهه جوانان ایرانی با ارزش‌های غربی و بهره‌گیری از فرصت‌ها موارد زیر پیشنهاد می‌شود:

۱. تقویت هویت فرهنگی و آموزش‌های مبتنی بر ارزش‌های بومی: طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی در مدارس و دانشگاه‌ها با محوریت تقویت هویت فرهنگی ایرانی-اسلامی با سرپرستی وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم و تحقیقات و سازمان تبلیغات اسلامی.
۲. تعامل سازنده با رسانه‌ها: نظارت بر محتوای رسانه‌ای و تبلیغاتی، از طریق تدوین چارچوب‌های رسانه‌ای جهت ترویج محتوای متوازن و جلوگیری از تفریط یا افراط‌گرایی، تحت نظارت سازمان صداوسیما، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و شورای عالی فضای مجازی.
۳. حمایت از نهادهای اجتماعی و خانواده: برگزاری کارگاه‌های آموزشی و مشاوره‌ای برای والدین و جوانان در رابطه با مدیریت تغییرات فرهنگی و اجتماعی با راهبری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، سازمان بهزیستی، نهادهای مردمی و مشاوره‌های خانواده.
۴. پشتیبانی از آموزش‌های نوین: آموزش مهارت‌های مدرن و تقویت برنامه‌های کارآفرینی برای جوانان که شامل مهارت‌های فناوری و دیجیتال، تفکر خلاق و مهارت‌های مدیریت فردی و جمعی است و باید توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت صنعت، معدن و تجارت و پارک‌های علم و فناوری اجرا شوند.
۵. تدوین سیاست‌های تعادلی در حوزه‌های فرهنگی و اقتصادی: طراحی و اجرای برنامه‌های راهبردی برای تضمین تعادل بین پذیرش ارزش‌های نوین و حفظ ارزش‌های بومی توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی، مرکز تحقیقات استراتژیک ریاست جمهوری و وزارت اقتصاد و دارایی.

۶- منابع

۶-۱- منابع فارسی

۱. آزادواری، علی اکبر، حسن خیری، صدیقه محمداسماعیل، سمیه تاجیک اسماعیلی، فرهاد امام جمعه، (۱۴۰۲). شبکه‌های اجتماعی و رابطه آن با هویت انقلابی، *مطالعات انقلاب اسلامی*، ۲۰ (۷۴)، ۵۳-۷۱.
۲. حدادی بابادی، فرزاد، (۱۴۰۲). بررسی رابطه بین جهانی شدن فرهنگی با پست مدرنیسم فرهنگی مورد مطالعه؛ جوانان شهر اهواز، *مطالعات کاربردی در علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی*، ۶ (۳)، ۱۱۷-۱۲۶.
۳. دانش پرور، میترا، سمیه عاشوری، (۱۴۰۰). ارزیابی تأثیر مؤلفه‌های فرهنگی جمع‌گرایی و فردگرایی بر تمایل به خرید محصولات آرایشی بهداشتی، *دوماهنامه بررسی‌های بازرگانی*، ۱۸ (۱۰۳)، ۸۹-۱۰۰.
۴. زورودی کنگانی، علی مراد، (۱۳۹۸). بازتاب‌های تمدن غربی در جهان اسلام و مساله بازگشت به خویشتن، *علم و تمدن در اسلام*، (۲)، ۱۰-۲۹.
۵. شهرام نیا، سیدامیرمسعود، اعظم خانی، (۱۳۹۱). تبیین مباحث فرانظری، نظری و مناظره‌ای جهانی شدن، *سیاست جهانی*، (۲)، ۲۷۱-۳۱۴.
۶. شیروودی، مرتضی، محمدسجاد شیروودی، (۱۳۹۷). مسلمانان و پدیده نوین غرب‌گرایی؛ پیامدها و راه‌حل‌ها، *سیاست پژوهی ایرانی*، (۳)، ۱-۲۸.
۷. عباس زاده، محمد، محمدباقر علیزاده اقدم، رعنا پورمحمد، نیر محمد پور، (۱۳۹۳). مطالعه جامعه‌شناختی تأثیر ارزش‌های غربی و رسانه‌های جمعی بر تصور بدنی مورد مطالعه: زنان بالاتر از ۱۵ سال شهر تبریز، *جامعه‌شناسی کاربردی*، (۱)، ۸۵-۱۰۰.
۸. قائدامینی هارونی، عباس، ابراهیم‌زاده دستجردی، رضا، ابراهیم پور، علی‌رضا. (۱۴۰۰). تأثیر ارزش‌های فرهنگی بر رفتارهای انحرافی در محیط کار از طریق سرمایه‌های روان‌شناختی و سرمایه اجتماعی (مورد مطالعه: دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان خوراسگان)، *مدیریت فرهنگی*، (۱۵)، ۸۱-۹۹.
۹. قنبری برزین، علی، حمیدرضا جلایی پور، تهمنه شاورودی، (۱۳۹۱). پذیرش ارزش‌های جهانی در میان ایرانیان عرب‌زبان (اعراب خوزستان)، *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، (۳)، ۱۳۵-۱۵۸.

۱۰. قنبری، لقمان، شمس‌الدین صادقی، قدرت احمدیان، (۱۴۰۰). جهانی‌شدن اقتصاد و تحول توأم با چالش در اقتصاد سیاسی کشورهای عربی، *مطالعات خاورمیانه*، ۲۸(۱)، ۱۵-۲۵.
۱۱. مجیدی، علی فقه، شهلا صمدی پور، فریبا سلامی، (۱۳۹۸). تأثیر جهانی‌شدن بر رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه، *سیاست‌های راهبردی و کلان*، ۷(۲۵)، ۳۰-۴۵.
۱۲. منصوری، حسین، ترابی، محسن و بادیه پیم، سعید. (۱۴۰۳). طراحی الگوی بخشش در محیط کار با استفاده از رویکرد ترکیبی. *مطالعات راهبردی بسیج*، ۲۷(۱۰۲)، ۵۳-۹۵.
۱۳. همتی نوعدوست گیلانی، مهناز، محمدصادق حسن زاده، فاطمه منزوی، (۱۳۹۴). بررسی رابطه معنویت در محیط کار و عزت نفس سازمانی، *فصلنامه مطالعات رفتار سازمانی*، ۴(۱)، ۵۱-۷۴.
۱۴. یوسف پور، افسانه، علیرضا خوراکیان، (۱۴۰۲). تأثیر تفاوت‌های نسلی بر ارزش‌های فردی در محیط کار، *نشریه علوم اجتماعی*، ۲۰(۱)، ۴۳-۸۲.

۶-۲- منابع فارسی به لاتین

References (in Persian)

1. Abbaszadeh, M. Mohammadpour, N. pour mohammad, R. AlizadehAghdam, M. (2014). A Sociological Study or the Effect of Western Values and Mass Media on Body Image (The Case of 15-and-above Years Old Women in Tabriz). *Journal of Applied Sociology*, 25(1), 85-100.
2. Azadvari A A, Khairi H, Mohammad Esmaeil S, Tajik Esmaeili S, Imam Jom`ah F. (2023). Social Networks and Their Relationship with Revolutionary Identity. *Scientific Quarterly Journal of Islamic Revolution Studies*; 20 (74):53-72
3. Daneshparvar, M. & Ashoori, S. (2020). An Evaluation of Cultural Components of Collectivism and Individualism Impact on Cosmetics Purchase Intention. *Commercial Surveys*, 18(103), 89-100.
4. Feghhe Majidi, A. Samadipour, S. & salami, F. (2019). The effects of globalization on the economy of developing countries. *Quarterly Journal of the Macro and Strategic Policies*, 7(25), 30-45.
5. Ghaedamini Harouni, A. Ebrahimzadeh Dastjerdi, R. & Ebrahimpour, A. R. (2021). The Impact of Cultural Values on Deviant Workplace Behaviors through Psychological Capital and

- Social Capital (Case Study: Islamic Azad University, Isfahan (Khorasgan) Branch). **Cultural Management**, 15(54), 81-99.
6. Ghanbari barziyan, A. Jalaeipoor, H. & Shahverdi, T. (2012). Acceptance Of Globalize Values among Iranian Arabic Speakers (Khozestan Arabs). **Quarterly of Social Studies and Research in Iran**, 1(3), 135-158.
 7. Ghanbari, Loghman, Shamsaddin Sadeghi Ghodrat Ahmadian, (2021). Globalization of Economy and Transformation along with Challenge in the Political Economy of The Arab Countries, **Middle East Studies Quarterly**, 28(1), 15-25.
 8. Hadadi babadi, F, (2024). Examining the relationship between cultural globalization and cultural postmodernism Case of study, Ahvaz city youth, **Journal of Applied Studies in Social Sciences and Sociology**, 6(3), 117-126.
 9. Hemmati Noudousti Gilani, M. Hasan Zadeh, M. S. & Manzavi, F. (2015). Examining the Relationship between Workplace Spirituality and Organizational Self-Esteem. **Journal of Organizational Behavior Studies**, 4(1), 51-74.
 10. Mansori, H. Torabi, M. & Badiepeyma, S. (2024). Designing the model of forgiveness in the workplace using mixed method. **Basij Strategic Studies**, 27(102), 53-95.
 11. Shahramnia, A. M. & Khani, A. (2013). The Explanation of Theoretical, Meta Theoretical and Disputative Aspects of Globalization. **World Politics**, 1(2), 271-314.
 12. Shiroudi, M, & Shiroudi, M, (2018). Muslims and the Modern Phenomenon of Westernization: Consequences and Solutions. **Iranian Policy Research Journal**, 5(3), 1-28.
 13. Yousefpour, A. & Khorakian, A. (2023). The Impact of Generational Differences on Individual Values in the Workplace. **Journal of Social Sciences**, 20(1), 43-82.
 14. Zarourdi Kanghani, A, (2020). Reflections of Western Civilization in the Islamic World and the Issue of Returning to One's Roots, **Scientific Journal Science and Civilization in Islam**, 1(2), 10-28.

Articles

1. Ellefsen, R. & Sandberg, S. (2022). A repertoire of everyday resistance: Young Muslims' responses to anti-Muslim hostility. **Journal of Ethnic and Migration Studies**, 48(11), 2601-2619.
2. Eseverri-Mayer, C. (2021). Are Suburban Youth Becoming More Traditional? A Comparative Study on Young People from Muslim Backgrounds Living on the Outskirts of Madrid and Paris. **Journal of International Migration and Integration**, 22(4), 1329-1347.
3. Giddens, A. (2011). **Runaway world: How globalization is reshaping our lives**. United States: Profile Books.
4. Huntington, S. P. (2020). The clash of civilizations? In **The new social theory reader** (pp. 305-313). Routledge.
5. **Books**
6. Baudrillard, J. (2020). Simulacra and simulations. In **The new social theory reader** (pp. 230-234). Routledge.
7. Bayat, A. (2021). **Global Middle East: Into the Twenty-First Century**. United States: University of California Press.
8. Chomsky, N. (2016). **Power and Globalization in the New world order**. In *New Perspectives on Globalization and Antiglobalization* (pp. 171-184). Routledge.
9. Christensen, B. J. & Kowalczyk, C. (2017). **Introduction to globalization: Strategies and effects** (pp. 1-16). Springer Berlin Heidelberg.
10. Huntington, S. P. (1996). **The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order**. United States: Simon & Schuster.
11. Inglehart R, Welzel C. (2005). **Individualism, Self-Expression Values, and Civic Virtues**. In: *Modernization, Cultural Change, and Democracy: The Human Development Sequence*. Cambridge University Press.
12. Khoury, P. S. (2016). **Islamic revivalism and the crisis of the secular state in the Arab world: An historical appraisal**. In *Arab Resources* (pp. 213-236). Routledge.
13. Said, E. W. (2023). **Orientalism**. In *Social theory re-wired* (pp. 362-374). Routledge.

